

Jag – en småföretagare

Är det entreprenörskap att föra upp 1:72 i ingående moms för den diskett som rymde denna krönika? Är lyckan att jaga små avdrag?

Det sena 60-talet var den muskulösa arbetarens glansperiod i medierna, perioden 1975-85 den naturära småbåndens. 90-talet har blivit småföretagarens epok. Precis som alla problem för 15 år sen skulle lösas genom återgång till gödseldoftande lokalsamhälle ska de nu lösas genom att alla "startar eget".

Krönika

Är det någon som har sett statistisk på området? Just som den muskulösa arbetaren blev på modet försvann de flesta kroppsbetenen. Odlingsskaps förändring till granplantering accelererade under den gröna vågen. Hur är det med småföretagarna? Är det närmast som känner en småföretagare?

Jag är själv småföretagare i min bransch. Men jag skulle mycket hellre vara anställd topp-tjänsteman med Mogrens eller Ramqvists lön och totala frihet från ansvar. Jag skulle hellre tjäna min surt förvärvade peng som lön och slippa sitta och lägga på moms (6 procent om texten trycks, 25 procent om man talar från stolpmans, moms-fritt om man läser inman till) på fakturan och sen dra av 1:72 för momsen på den disketten och 2: på portot och sen föra resterande 14:88 i annan kolumn.

Min personal, Sixten, brun-fläckig åttårig kasterad hantek, är i och för sig skattebefriad och modest i sina löneanspråk, men kafferstrategier blir rätt enahanda. Mina kunder är folk som lika gärna kunde betala mig lön och i stor utsträckning gjorde det innan nya regler infördes. Vad vi tillsammans skapar är en väldigt pappersexercis med fakturor, kravbrev och diskussioner om sociala avgifter.

Fakturering prismsmärkning

Alla "småföretagare" jag känner skriver inte böcker och artiklar. Datanubbar utför konsultuppdrag åt sin gamla arbetsgivare. TV-profiler fakturerar numera för egna bolag. Jag har två kompisar som märker kaviar. Nån tillverkar kaviaren. Nån annan levererar den. Butiken säljer den. Men först dyker X och Y upp och sätter på prislapp. Ibland märker de sylv också.

Poängen är förstås att även detta är tidigare lönearbete som ter sig skattemässigt fördelaktigare för alla inblandade på det här viset.

Egentligen har varken jag, TV-killen eller kaviarägaren "startat eget", än mindre varit "entreprenör". Vi tjänar kanske bättre.

Vi betalar möjligen mindre skatt. Våra "kunder" tjänar definitivt på arrangemanget. Men inget nytt arbetstillfälle eller någon ny produkt har skapats. Vi är i princip inte mer entreprenörer än prostituerade eller de rättslösa hamnarbetarna i *Storstadshamn*. Fast vi lägger ner mer tid på bokföring.

Några verkliga nya småföretag som skulle kunna ersätta de försvinnande industrijobben har inte skymtat vid horisonten. Inför fler än tidigare. Snarast färre. Ändå talas det över hela Europa om småföretagen som lösning på alla problem. Starta eget! Och gör vad?

"Småföretag" är en av de där massmediala metaforerna som går att kasta in i varje tomrum som uppkommer i din argumentation.

Alla ska starta småföretag i en värld alltmot dominerad av internationella koncerner som får regeringar att darra och byta politik vid minsta nysning. Där produktutveckling kostar jättemycket och medicinoföretagen köper upp hela universitetets forskningsavdelningar. Och så vidare.

Förutsättningen är antagligen att småföretagen, precis som arbetarna och småbrukarna, är på väg att försvinna, så att fantasin inte kan korrigeras. Det var svårare att idealisera speerhandlaren på hörnet, när alla visste hur han var, innan han försvann till formån för livsmedelshallar och franchisingkedjor.

En massmedial metafor

"Småföretag" är en av de där massmediala metaforerna som går att kasta in i varje tomrum som uppkommer i din argumentation. Det är gripande att se hur till och med vänsterpartiet idag använder denna oaktade storhet för att få sina ekvationer att gå ihop.

Förmodligen är "starta eget" effektivare än välfärdsfrasen att alla problem ska "lösas med utbildning". Det blir på ett helt annat sätt ditt eget fel när du brant dina allmosor som "starta eget"-bidrag, jämfört med när man förvarades i AMS-utbildning. (Behöver man de läro-ämnet som numera ges i rådböcker och medier är man förmodligen dömd på förhand.)

Hur länge ska "småföretag" stå sig i debatten? Vad kommer härnäst? Hemmafrun, vårdaren? Den som kan klura ut det och börja exploatera i god tid har antagligen trots allt en rätt bra "starta eget"-idé.

GÖRAN HÄGG

En konservativ på väg in från kylan

Europadebatten har aktualiserat Margaret Thatchers småfolks-konservativa föregångare Enoch Powell. Klas Östman anmäler en av dessa utmärkta brittiska biografier.

Den 20 april 1968 höll Enoch Powell tal inför ett distriktsmöte i tory-partiet på Midland Hotel i Birmingham. När han steg upp i talarstolen var han f d professor i grekiska, f d brigadgeneral, f d hälsovårdsminister, medlem i det konservativa skuggkabinettet, allmänt ansedd som sitt partis främsta tänkare och en möjlig framtida partiledare. När han steg ner igen var han en föredragare.

Saklitteratur

Robert Shepherd
Enoch Powell
Hutchinson, 1996

Det tal Powell hade hållit, *Rivers of Blood*-talet, är det mest ökända i brittisk efterkrigshistoria. Dagen efter avskedades han från skuggkabinettet av oppositionsledaren Edward Heath. Därmed var Powells politiska karriär i praktiken slut även om han lyckades ta en gruvlig hämnd på Heath sex år senare och höll sig kvar i parlamentet ända till 1987.

"Enoch Powell? Var inte det något slags Le Pen-figur?" frågar sig de som alls kommer ihåg namnet. Och visst, med sin vanliga bjölse för folkhemsidologiskt uppbyggda förenklade brukade svenska media framställa Powell som en högerextremistisk skräckfarbror. Men i en uppmärksammas nu biografier gör Robert Shepherd klart dels att det briljant begåvade Powells idéer om nationell identitet och värdegemenskap verkligen förtjänar en seriös diskussion idag, dels att det först var efter det katastrofala Birmingham-talet som han fick avgörande inflytande på brittisk politik.

Powell enorm röstmagnet

Valundersökningar som tidigare har förbigåtts med tystnad visar att Powell var en enorm röstmagnet, som egentligen ensam avgjorde två parlamentsval. I 1970 års val drog han personligen minst 2,5 miljoner röster till tories och fällde Harold Wilsons regering. Och 1974, när han var på väg att bryta med tories för deras EEC-vänliga hållning för att senare gå över till de protestantiska nordirländska unionisterna, uppmanade han istället sina trogna att rösta på Labour, vilket tvingade Heath att avgå som premiärminister och sedan också som partiledare.

Ämnet för talet i Birmingham var Powells farhågor för att den ökade invandringen till Storbritannien skulle leda till svåra etniska motsättningar. Klassicist som han

Röstmagneten. Enoch Powell talar på tory-kongressen i Brighton 1967. Året därpå citerade klassicisten Powell obetänkt Vergilius och förpassade, enligt hitills gängse historieskrivning, sig själv ut i den politiska periferin.

är (så sent som 1994 publicerade han en ny tolkning av Matteus-evangeliet) kunde Powell inte låta bli att citera en passage från Vergilius, en spådom om hur floden Tibern skall färgas röd av blod, och det var den delen av hans tal som väckte sådant raseri.

Enoch Powell blev en niding, inte minst inom den politiska och mediala eliten, och en hjälte för åtskilliga andra, främst inom arbetar- och den lägre medelklassen.

För de flesta stämplade det Powell som rasist. Han blev en niding, inte minst inom den politiska och mediala eliten, och en hjälte för åtskilliga andra, främst inom arbetar- och den lägre medelklassen. Det var just bland småfolket Powell blivit populär när han efter kriget sadlade om till en politisk karriär, och populariteten grundades inte bara på hans hållning i invandringsfrågan.

Trots att han själv lämnat sitt enkla ursprung i Birmingham långt bakom sig genom att bli professor i grekiska vid 25 års ålder och sedan avancera från frivillig menig till brigadgeneral under andra världskriget, så hade Powell en märklig förmåga att fånga upp den strömning som brukar kallas arbetarklasskonservatism, där hårt arbete, skötsamhet och traditionsbevarande värderas högt. I Birminghams grannstad Wolverhampton, Powells valkrets, litade man i decennier på att *Our Enoch* skulle föra dessa principer.

Powells ideologi var en blandning av romantisk konservatism

och principer som senare skulle kallas nyliberala. Det är tveksamt, menar Shepherd, om hans beundrare ur de lägre klasserna verkligen uppfattade det senare. Benhårt försvaret för en tidig variant av monetarism ledde 1958 till att han för en principfråga skulle avgick som statssekreterare i finansdepartementet tillsammans med finansministern Peter Thorneycroft, vilket givit Powell status som pionjärhjärta bland de hårda thatcheristerna. Hans ställningstagande för mentalsjuk och homosexuellas rättigheter är också mer liberala än präglade av paternalistisk konservatism.

Pendlandet mellan teoretisk rättlinjighet och en mer svärmisk ådra verkar ha varit det mest utmärkande för Powell, som gav ut flera uppmärksammade diktsamlingar. Det politiska objektet för svärmeriet var dock i första hand Imperiet. När det uppenbart var dödsdömt blev det istället Nationen, förkroppsligad i Parlamentet.

Powell menar att parlamentets styre bara kan få legitimitet om en stor grundläggande värdegemenskap, baserad på gemensamma traditioner, råder i samhället. Om så inte är fallet kommer vissa grupper att vägra att acceptera parlamentariska beslut som går dem emot. Ett mångkulturellt samhälle och parlamentarism är därför omöjliga att förena.

Det resonemanget var bakgrunden till *Rivers of Blood*-talet. På samma grunder hävdade Powell redan på 70-talet att ett övernationellt EU-parlament och en europeisk union vore stora olyckor. Den grundläggande värdegemenskapen finns inte.

Obehagliga glidningar

Trots att Powell inte är rasist i någon strikt mening, är hans glidning mellan begrepp som ras och kultur obehagliga. Och även om han hade rätt i att den snabba ökningen av antalet invandrare skapade problem som måste diskuteras, så här han själv aldrig kunnat peka på några acceptabla lösningar. Dessutom hade han, vad gäller England, fel i sina dystra spådomar. Raskravaller blev det visserligen i början av 1980-talet, men inte några floder av blod. Förhoppningsvis har Powell helt enkelt misstagit sig på sina grundläggande premisser. Etnisk mångfald ser faktiskt ut att kunna förenas med medborgaranda, i Västeuropa på samma sätt som i det av Powell avskydda USA.

Möjligen beror det på att assimileringsprocesserna är mer effektiva än Powell trodde att de skulle vara, så att hans grundläggande idé om att parlamentarisk demokrati förutsätter en djup värdegemenskap kvarstår ograverad. Frågan om medborgarandan kan utsträckas till ett federalt Europa återstår också att besvara.

Enoch Powell själv har aldrig tvivlat på att han har rätt, i detta som i allting annat, det framgår tydligt i Robert Shepherds biografi.

KLAS ÖSTMAN